

Diskriminatorski odnos prema ženi s invaliditetom u postupku razvoda i odluci o povjeravanju djeteta:

Pravobraniteljici se obratila pritužiteljica pritužbom na diskriminatorski odnos prema njoj kao osobi s invaliditetom, u postupku razvoda i odluke o povjeravanju djeteta. Navodi da jedino iz razloga njezine slabovidnosti Centar za socijalnu skrb daje mišljenje sudu da se dijete povjeri ocu, a njoj odrede susreti i druženja svaki drugi vikend, iako je u mišljenju stručnog tima navedeno da otac ograničavanjem kontakata krši prava djeteta. Iz navedenih mišljenja Centra za socijalnu skrb uočavamo sljedeće; Od kada ne žive zajedno, majka viđa dijete svaka tri dana na dječjem igralištu ili čekaonici kolodvora, po sat vremena, u očevoj nazočnosti. Takav način viđanja odredio je otac, verbalizirajući da se boji za djetetov život. Glavnu ulogu u odgoju djeteta imaju očevi roditelji (vidljivo iz nalaza psihologa). Otac djeteta je nezaposlen, ne ostvaruje prihode, živi sa roditeljima i bratom u stambenom prostoru kojeg čine dnevni boravak, kuhinja, dvije spavaće sobe, kupaonica i ostava, a otac koristi jednu sobu u kojoj su ležajevi za njega i dijete. Majka je zaposlena kao negovateljica. Živi u stanu. Stručni tim Centra za socijalnu skrb na osnovu mišljenja psihologa i socijalnog radnika donosi zaključak da obzirom na činjenicu da dijete od prestanka bračne zajednice živi sa ocem u poznatom stambenom okruženju, treba i nastaviti živjeti sa ocem, a sa majkom održavati susrete i druženja svaki prvi i treći vikend u mjesecu, od petka u 16,00 do nedjelje u 18,00 sati u kućanstvu majke. Prigovor Centra majci odnosi se na njezinu pasivnu ulogu u nastojanju da ima što češći i duži kontakt s djetetom. Međutim, iz dokumentacije je vidljivo da je majka tražila da sud odredi privremenu mjeru da dijete živi s njom, upozoravala Centar da su kontakti s djetetom prerijetki i da se odvijaju u neprimjerenim uvjetima, uz prisustvo oca. Centar joj u tom smislu nije pružio pomoć. Iz mišljenja Centra ne možemo razaznati na kojoj je bitnoj činjenici temeljio svoje mišljenje da kontakte sa djetetom, koji su se odvijali svaka tri dana (u čekaonici kolodvora i obližnjem igralištu u očevoj nazočnosti), sada treba zamjeniti sa onima svaki drugi vikend. Odluku o povjeravanju djeteta donosi sud, ali poznato je da se u većini slučajeva ona temelji na mišljenju centra za socijalnu skrb. Na osnovu navedenog, sumnju majke da je stavljena u nepovoljniji položaj od drugih majki u usporedivim situacijama radi svojeg invaliditeta (slabovidnosti) držimo vjerojatnom.

Od Centra za socijalnu skrb zatražili smo da nam obrazlože sljedeće: što su konkretno predlagali majci kako bi ostvarila kvalitetnije i intenzivnije kontakte sa svojim djetetom umjesto onih na željezničkom kolodvoru, te što je ona poduzela; da li je za (zdravo dvogodišnje) dijete poznato okruženje primarna potreba čak i u odnosu na ulogu i blizinu majke, koja je prema mišljenju psihologa Centra – neophodna; stav da je za dijete „bolje da ostane živjeti u poznatom okruženju“; razloga zbog kojih zaključak i prijedlog Centra nije usklađen sa mišljenjima psihologa i socijalnog radnika Centra. Centar odgovara da se nisu odnosili diskriminatorski prema majci o čemu prilažu i izjavu koju su na tu okolnost uzeli od iste. Pasivnost majke tumače činjenicom što nije željela prihvatiti prijedlog Centra da kontakte sa djetetom pokuša ostvarivati u kućanstvu oca.

Nakon očitovanja Centra istima upućujemo preporuku u kojoj navodimo kako smatramo da je najbolji interes djeteta imati roditeljsku skrb oba roditelja te je njegov najbolji interes potrebno razmatrati i u kontekstu aktivnog poticanja odnosa djeteta s drugim roditeljem s kojim dijete ne živi. Ne ulazeći u konkretan prijedlog Centra o povjeravanju djeteta i održavanju osobnih odnosa roditelja i djeteta, iz dokumentacije, posebno iz očitovanja Centra, sporno nam je nekoliko elemenata postupanja istog. U nalazima psihologa i socijalnog radnika nije vidljivo da su prvenstveno razmatrali najbolji interes djeteta, a to je svakako najvažnija uloga centra u ovakvim postupcima. U nalazu psihologa nije vidljivo da su analizirane roditeljske vještine u svakodnevnoj brizi o djetetu i motivacija roditelja, niti je ispitana interakcija djeteta u odnosu na svakog roditelja, a što je osnova za davanje mišljenja i prijedloga Centra. U mišljenju Centra izostaje analiza oboje roditelja, nije jasno vidljivo koje su to očeve kvalitete koje ga čine podobnijim roditeljem niti koji su to nedostaci majke zbog kojih se može pretpostaviti da je ona manje kvalitetan roditelj. Umjesto jasne slike roditeljskih vještina, motivacije, interakcije s djetetom, kao i funkcionalnosti u odnosu na svakodnevnu skrb o djetetu, Centar zaključno u svojoj preporuci s kim će dijete živjeti, isključivu prednost daje boravku djeteta u dosadašnjoj sredini. U svojem očitovanju Centar navodi da su roditelje djeteta pozivali u tri navrata u postupku savjetovanja, tijekom kojih je otac djeteta usmeno upozoravan na neprimjerenost održavanja susreta i druženja majke na

kolodvoru, ali se on na ta upozorenja ogлуšio. Centar nakon toga nije poduzimao i neke druge, teže mjere od usmenog upozorenja i savjeta. Psiholog Centra konstatirao je da je blizina majke nužna za djetetov razvoj, a da otac djeteta sprječava kvalitetne susrete majke i djeteta. Proizlazi da Centar svojim nepostupanjem u stvari pogoduje roditelju koji krši pravo djeteta na kvalitetne susrete s roditeljem s kojim ne živi. Iz dokumentacije je vidljivo da je majka u više navrata tražila pomoć i intervenciju Centra zbog neprimjerenih kontakata, ali Centar u tom smislu nije dovoljno poduzeo. Centar priznaje da nije dobio potpunija i adekvatnija saznanja o majčinoj brizi za dijete, odgojnim postupcima i sl., opravdavajući taj nedostatak uvida nedonošenjem sudske odluke, međutim, centar ima mogućnost primjene mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta putem koje bi mogao dobiti takav uvid. Također Centar nije kod suda požurivao odluku i dovršetak postupka. Smatramo da izostanak poduzimanja daljnjih mjera prema ocu djeteta koji evidentno krši pravo djeteta na susrete s majkom, kao i tolerantan odnos prema roditelju koji ne poštuje upozorenje Centra, jest moguća posljedica diskriminatornog stava prema majci zbog njezina invaliditeta. Nadalje, upitan je prijedlog Centra da majka viđa svoje dijete u kućanstvu bake i djeda. Znajući za narušenu dinamiku između majke i djetetove bake pa i oca - nejasno je kako bi viđanje majke i djeteta u tom kućanstvu bilo u interesu djeteta. Ostaje sumnja da je u pozadini takvog prijedloga stav djetetovog oca da se susreti mogu odvijati jedino u kontroliranoj sredini (jer je inače djetetova sigurnost ugrožena), čime se pogoduje njegovoj manipulaciji da je zabrinut za djetetovu sigurnost. Istovremeno, Centar nije ispitao i utvrdio funkcionalnost majke u odnosu na dijete zbog njezinog oštećenja vida, kako bi otklonili svaku sumnju da bi to oštećenje moglo biti zapreka ostvarivanju njezine roditeljske skrbi. U odnosu na prijedlog Centra da se susreti i druženja odvijaju svaki 1. i 3. vikend u mjesecu, smatramo primjerenijim prijedlog održavanja susreta svakog drugog vikenda, upravo radi kontinuiteta susreta djeteta s majkom. Zbog svega navedenog i dalje smo mišljenja da u postupanju i odnosu Centra postoje elementi diskriminacije na osnovi invaliditeta pritužiteljice, pobliže opisani čl. 2. st. 1. (izravna diskriminacija) Zakona o suzbijanju diskriminacije („NN“ br. 85/08., 112/12.), a koji bi se teško mogli podvesti pod iznimku iz čl. 9. istog Zakona. Sukladno čl. 9. Zakona o pravobranitelju za osobe s invaliditetom preporučujemo Centru da do završetka brakorazvodne parnice, a i kasnije, koristeći sve zakonom predviđene mogućnosti i mjere, prije svega zaštiti najbolji interes djeteta i njegovo pravo na skrb oba roditelja. Isto tako, preporučujemo poštivati i odredbe Konvencije o pravima osoba s invaliditetom („NN“ Međ. ugo. br. 6/07., 3/08., 5/08.), koje nalažu u svim pitanjima vezanim uz brak, obitelj, roditeljstvo i osobne odnose osigurati prava i odgovornosti osoba s invaliditetom u pogledu dodjeljivanja djece te osigurati odgovarajuću pomoć osobama s invaliditetom u provedbi njihovih dužnosti u podizanju djece.

Dodatnu uputu kako se „postaviti“ prema Centru i Sudu dajemo i pritužiteljici.

Ishod slučaja: Pritužiteljica je zadovoljna postupanjem Ureda.